

Kraków, 8.04.2024 r.

Marcin Franciszek Rdzak
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego

Tytuł pracy: Kancelaria lwowskiego większego klasztoru karmelitów dawnej obserwy
w okresie niewoli narodowej. Studium archiwoznawcze.

Promotor: ks. prof. zw. dr hab. Józef Marecki

Typ pracy: doktorska

Dziedzina nauk humanistycznych

Dyscyplina: Historia

STRESZCZENIE

Pracę poświęcono problematyce funkcjonowania kancelarii większego klasztoru karmelitów dawnej obserwy we Lwowie w XIX w. Rozprawa została przygotowana w oparciu o źródła archiwalne przechowywane w archiwach polskich i zagranicznych. Autor przeprowadził dogłębną kwerendę w Archiwum Klasztoru OO. Karmelitów w Krakowie „Na Piasku”, gdzie przechowywane jest archiwum większego klasztoru lwowskiego. Pośród innych archiwów polskich, w których zasobie przechowywane są materiały archiwalne wykorzystane w niniejszej pracy należy wymienić Archiwum Narodowe w Krakowie, Archiwum im. abp. Eugeniusza Baziaka (archiwum historyczne metropolii lwowskiej, które jest przechowywane w formie depozytu przez Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), Archiwum Redakcji „Naszej Przyszłości”, gdzie znajduje się część spuścizny dr. Wacława Kolaka. Pośród archiwów zagranicznych, których została przeprowadzona kwerenda należy wymienić Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie, Austriackie Archiwum Państwowe we Wiedniu, Archiwum Generalne Zakonu Karmelitów w Rzymie.

Autor dysertacji doktorskiej wykorzystał szereg podejść paradygmatycznych charakterystycznych dla badań historycznych i archiwalnych. Autor przedstawił w jaki sposób wytwarzano dokumentację służącą do zarządzania klasztorem, metody zarządzania nią oraz archiwizacji. Przedstawiono również społeczne konteksty związane z aktotwórczą

działalnością większego klasztoru lwowskiego karmelitów dawnej obserwacji oraz praktyki związanej z pracą tejże kancelarii. Autor przedstawił również działalność kancelarii i wpisał się w nurt historii społecznej przedstawiając styl najniższej jednostki organizacyjnej zakonu jakim jest klasztor oraz mieszkańców różnych warstw społecznych Lwowa poprzez aktywną działalność karmelitów.

Metody wykorzystane przez autora pracy są charakterystyczne dla historii. Koncentrują się więc na pracy ze źródłem historycznym, który stanowi dowód zaistnienia faktu historycznego (*historical evidence – primary source*), który w toku pracy historyka ma szansę stać się faktem historiograficznym. Dokonano analizy wewnętrznej i zewnętrznej źródeł dających poznać działalność kancelarii większego klasztoru lwowskiego w XIX wieku. W przeważającej części była to urzędowa dokumentacja aktowa spisana w języku polskim, łacińskim oraz niemieckim. Badania oparto także na wnioskach płynących z analizy całości aktowych. W przygotowaniu czwartego rozdziału Autor posłużył się również źródłami wywołanymi jakimi były relacje archiwistów współpracujących z dr. Wacławem Kolakiem (1923–2007), który uporządkował i opracował Archiwum Klasztoru oo. Karmelitów w Krakowie „na Piasku” (archiwum polskiej prowincji karmelitów).

Rozprawa została podzielona na cztery rozdziały przedstawiające całościowo problematykę działania kancelarii klasztoru i wpisując ją w kontekst historyczny. Pierwszy rozdział został poświęcony historii Zakonu Braci Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel (*Ordo Fratrum Beatissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo*), który jest nazywany zakonem karmelitów. W tym rozdziale opisano jego powstanie i rozwój, osiedlenie się w Polsce oraz założenie klasztoru we Lwowie. Historia większego klasztoru lwowskiego kończy się jego zamknięciem i ekspatriacją zakonników z Lwowa do Krakowa w 1946 r. Opisano w nim również akty prawne mające wpływ na pracę kancelaryjną. Drugi rozdział przedstawił działalność kancelarii tegoż konwentu. Zostały w nim zaprezentowane formy kancelaryjne, przykładowa dokumentacja wytworzona w tejże kancelarii oraz personel, którym byli przeorowie (przełożeni) klasztoru. Trzeci rozdział prezentuje układy zaprowadzone w registraturze klasztoru począwszy od XVIII w. oraz przykłady dokumentacji przychodzącej, a więc od osób i instytucji skierowane do klasztoru. Czwarty rozdział został poświęcony dziejom akt klasztoru lwowskiego po 1946 r., a więc po przewiezieniu ich do Krakowa oraz charakterystyce zasobu archiwum większego klasztoru lwowskiego karmelitów danej obserwacji.

Marin F. Płoch
8/4/2024 2